

Quan l'esport es fa art

Historia d'un banyador

RAMÓN BALIUS I JULI

Des de fa molts anys hem col·laborat amb la revista APUNTS en un espai titulat "Quan l'esport es fa art". Per ell han passat artistes com Ramon Casas, Pablo Picasso, Joan Miró, Henri Toulouse-Lautrec, Fernand Léger, Salvador Dalí, Rosa Serra, Jordi Alumà, etc., i la seva obra de temàtica esportiva. Penso que l'article que avui presentem escau perfectament en aquest espai d'esport i art. Poques vegades un esport es transforma directament en art com ocorre en l'anomenada natació sincronitzada, a la qual potser seria més escaient donar-li el cognom d'artística. En aquest esport hi participa sempre la música i, simultània-

ment, unes sèries de moviments harmònics i artístics que executen dins la piscina, individualment o en grup, unes noies joves i maques, abillades amb banyadors de línies, formes i estructura clàssica, de roba generalment estampada, rutilant i espectacular.

La història que explicarem s'inicia en el Centre d'Alt Rendiment (CAR) de Sant Cugat un dia del mes de febrer de 2004, any olímpic. Un petit grup de tècnics, entre els qual es trobava Anna Tarrés, seleccionadora, entrenadora i coreògrafa de la selecció espanyola de natació sincronitzada, conversaven sobre el possible argument per la participació

de l'equip en els Jocs Olímpics d'Atenes. Manuel Leiva, dissenyador d'una empresa de vestuari per a nedadors, va recordar que aquell any es commemorava el centenari del naixement de Salvador Dalí i va proposar dedicar l'actuació olímpica a l'artista de Figueres. En el concurs preolímpic del mes d'abril es va decidir acceptar la proposta.

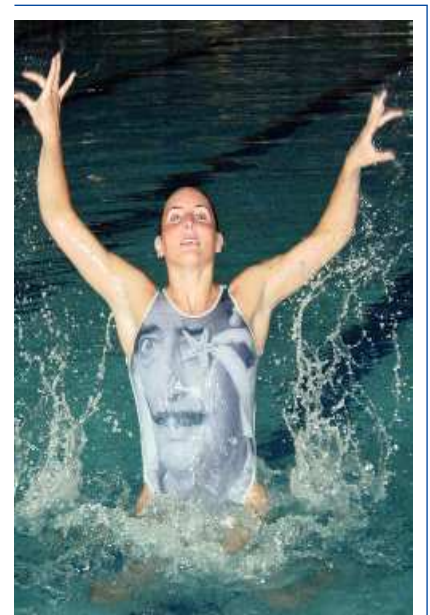
En primer lloc s'havia de cercar i trobar una música adient. Algú va fer arribar a les mans d'Anna Tarrés tres CD que contenien les melodies d'una òpera de Salvador Dalí de 145 minuts de durada, poc coneguda, anomenada *Être Dieu* (Ésser Deu). Dalí havia començat a escriure el llibret als anys vint, quan el moviment surrealista estava emergint. El projecte va quedar aturat davant de l'èxit mundial de l'artista com a pintor. No fou fins el 1972 que Dalí va voler acabar l'obra. Va aconseguir-ho gràcies a l'estímul d'Oriol Regàs i a l'ajuda de l'escriptor i periodista Manuel Vázquez Montalbán en el llibret i del compositor Igor Makhévitch. *Être Dieu* és una composició única i extravagant on es combina una barreja de percussions, jazz-rock, música electrònica, cant coral i àries en

las que destaca la histriònica veu de Dalí. Està editada en forma de un triple CD, on participen cor, orquestra i banda de rock, el mateix Dalí i diversos narradors i cantants. Jesús Roca ha extret del conjunt de l'òpera aquelles parts en les que el geni de Port Lligat intervé parlant en català; en total són setze petits fragments, on es poden escoltar cançons populars, refranys més o menys atrevits o referències a Gala, a la qual titlla de

dona antimusical. Salvador Niebla, famós percussionista i compositor, habitual col·laborador dels muntatges de natació sincronitzada, va inspirar-se en aquesta òpera daliniana per crear la partitura de la obra titulada *Dalí* pel lluitament de les nostres nedadores.

Decidida la música, comença el treball d'*inventar* la coreografia. Aconseguir una primera sintonització entre exercicis i harmonia, cal una revisió acurada del resultat obtingut, realitzada conjuntament per l'entrenadora-coreògrafa i el compositor, que necessiten tenir entre ells una gran compenetració, extensiva a les nedadores. Es pretenia obtenir durant la representació un veritable ambient Dalí. Per aconseguir-ho es formaren complicades figures aquàtiques inspirades en les obres més cabdals del pintor. Això representava hores i hores de dura tasca per arribar a un resultat perfecte.

Quedava un element molt important: crear un banyador relacionat amb l'obra. Va considerar-se que res seria millor que estampar una bona fotografia del rostre de Dalí sobre el banyador. No va estar fàcil trobar-la i obtenir el permís per serigrafiar-la. Els dret d'imatge a tra-

vés de la empresa daliniana a New York eren prohibitius. Entre les fotografies seleccionades, semblava molt adient una en la qual Dalí es col·loca una estrella de mar sobre l'ull esquerra. L'obra, dipositada en la Fundació Dalí, era propietat de les germanes Miserachs; gràcies a l'assessorament de Víctor Font Bas, familiar de l'artista, s'aconseguí el consentiment, tres setmanes abans dels Jocs Olímpics. Faltant quinze dies per començar, amb els banyadors ja confeccionats, va sorgir un nou contratemps; en la part posterior de les peces s'havia col·locat el cognom Dalí, i és norma del Comitè Olímpic Internacional prohibir exhibir noms comercials, i Dalí és una marca registrada. Va ser necessari fabricar de nou els banyadors.

En un article publicat després de col·laborar amb Dalí en el llibret d' *Être Dieu*, Vázquez Montalbán explicava la seva visió del personatge: “Ara, el que fou excel·lent pintor, fins i tot un dels creadors de la sensibilitat estètica d’entre

guerres és, sobre tot, una cosa cultural i social. Crec que Dalí és perfectament conscient d’això i que precisament per ser-ne conscient treu un partit econòmic i publicitari sensacional a la seva especial situació d’home anunci de sí mateix”. Sens dubte, d’estar viu, Dalí no hauria posat cap impediment a que el seu rostre figurés en els banyadors de les nostres impressionants nedadores; què millor anunci era, que aquestes foren vistes pels milions de televidents dels Jocs Olímpics d’Atenes?

L’actuació de l’equip començava amb la veu de Dalí proclamant: “L’amor i la guerra son la sal de la terra”, tot seguit es llençaven a la piscina i sonava la música... (vídeo 1).